

Tájékoztató az adózók közötti 250 ezer Ft-ot meghaladó kifizetés korlátozásáról

1. A szabályozás alapja (jogszabályi háttér)

2009. február 1-jétől az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 172. §-ának (20) bekezdése szerint ha jogszabály alapján bankszámlanyitásra kötelezett adózók között megkötött ügyletek vonatkozásában az ügyleti ellenérték megfizetése 250 ezer forint összeget meghaladóan bankjegy (érme) átadásával történik, a kifizetés teljesítőjére az adóhatóság ügyletenként, a 250 ezer forint összeghatárt túllépő kifizetés értékének 20%-ával megegyező összegű mulasztási bírságot szab ki. Az egy ügylethez tartozó kifizetéseket e szabály alkalmazásakor össze kell számítani. Amennyiben az ügylet folyamatos teljesítésű, minimum egy havi teljesítési időtartamra kell a kifizetéseket összeszámítani.

2. A bankszámlanyitásra kötelezettek köre

A bankszámlanyitásra kötelezettség, mivel a bankszámlanyitásra kötelezett adózói kör számára eddig is jogszabályi kötelezettség volt legalább egy pénzforgalmi bankszámla megnyitása, 2009. február 1-től csupán ezen kötelezettségnek adókötelezettségként való nevesítése történt meg az Art. 14. § (1) bekezdésének i) pontjában, illetve ehhez kapcsolódóan megjelenik az Art. 172. §-ának (20) bekezdésében egy mulasztási bírság szankció a 250 ezres kifizetések vonatkozásában.

A bankszámlanyitásra kötelezettek körét a pénzforgalmi szolgáltatásokról és az elektronikus fizetési eszközökről szóló 227/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése határozza meg. E szerint a belföldi jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság - törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában - a készpénzben teljesíthető fizetések céljára szolgáló pénzeszközök kivételével, köteles pénzeszközait pénzforgalmi bankszámlán tartani, pénzforgalmát pénzforgalmi bankszámlán lebonyolítani, s ennek érdekében bankszámlaszerződést kötni. E rendelkezést alkalmazni kell a gazdasági tevékenységgel kapcsolatos pénzeszköz tekintetében az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett természetes személyre, ideértve az egyéni vállalkozót is. Bankszámlanyitási kötelezettséget más jogszabályok is előírnak, például az EVA alanyok vagy az Art. szerinti pénzügyi képviselőknek.

A Kormányrendeletben megjelölt személyi kör jellemzően adózónak minősül, így például az összes cégbejegyzésre kötelezett jogi személy, továbbá a közkereseti társaságok, betéti társaságok, az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett magánszemélyek, egyéni vállalkozók is, valamint az összes cégbejegyzésre nem kötelezett jogi személy, így például a társadalmi szervezetek, ügyvédi irodák. Azonban az utóbbi adózói körből azoknak kell pénzforgalmi bankszámlát nyitni, amelyek kiegészítő vállalkozási tevékenységet is végeznek. Azokra a külföldi társaságokra nem terjed ki a szabály alkalmazhatósága, amelyek nem tartoznak a pénzforgalmi bankszámla-nyitási kötelezettség hatálya alá.

Amennyiben az adózó nem tesz eleget pénzforgalmi bankszámlanyitási (és fenntartási) kötelezettségének, akkor mulasztási bírsággal sújtható: az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett magánszemélyek és egyéni vállalkozók 200 ezer forintig, a nem magánszemély adózók 500 ezer forintig terjedő mulasztási bírsággal.

3. A mulasztási bírság alkalmazása

A szankció alkalmazása szempontjából a bankszámláról történő fizetésre a kifizetést teljesítő személy kötelezett. Tehát a vevőre, a kifizetést teljesítő adózóra (a terméket megvásárló, a szolgáltatást igénybevevő adózóra) szabható ki a mulasztási bírság.

A mulasztási bírság csak a 250 ezer forintot meghaladóan, bankjegy vagy érme átadásával teljesített összegre állapítandó meg, azaz a „fennmaradó” részre.

A törvényi tényállás csak bankszámlanyitásra kötelezett adózókra vonatkozik és kizárólag a vállalkozási tevékenységhez kapcsolódó vagy azt szolgáló ügyletekre, pl. egy általános forgalmi adó fizetésére kötelezett egyéni vállalkozó, hiába bankszámlanyitásra kötelezett és rendelkezik is pénzforgalmi bankszámlával, a családja vagy saját magának, mint magánszemély számára rendelt termékekre nem áll fenn a pénzforgalmi bankszámláról történő fizetés kötelezettsége, hanem ezen ellenértéket bankjegy, érme átadásával is jogszerűen egyenlítheti ki.

A szankció alkalmazása az ügylet polgári jogi érvényességét, a szolgáltatás-ellenszolgáltatás viszonyát, összegét, a szerződő felek jogait és kötelezettségét semmilyen módon nem érinti. A szankció egy adminisztratív adójogi előírás megszegéséért szabható ki.

4. Az ügylet fogalma

Az Art. külön nem definiálja a szabály alkalmazása szempontjából az ügyletet. Ezért az ügylet fogalmának meghatározásánál a polgári jog szabályaiból kell kiindulni minden egyes, a szabályozás hatálya alá eső gazdasági eseménynél. Az ügylet jellemzően egy-egy konkrét szerződést jelent, amely alapján a szerződő felek között teljesítés, azaz polgári jogi értelemben vett szolgáltatás és ellenszolgáltatás történik. Ekkor a kifizetés megítélése egyszerű, mert mindig a szerződésben szereplő ellenértéket kell vizsgálni az összeghatárnál.

Amennyiben több különálló szerződés (ügylet) vagy több önálló rendelés ellenértékének a kifizetése történik egy időpontban és a kifizetendő összeg a 250 ezer forintot meghaladja, az nem tekintendő egy ügyletnek és amennyiben a különböző szerződések ellenértéke egyetlen esetben sem haladja meg a törvényi értékhatárt, ez esetben az adózó nem szankcionálható ha bankjeggyel vagy érmével fizet.

a) Keretszerződés

A Ptk. ismerteti a szerződés fogalmát és annak kellékeit, azonban a Ptk. nem különböztet meg „keretszerződés” címen szerződéstípust, mivel az a szerződéses gyakorlatban kialakult - ha úgy tetszik a Ptk. által megengedett szerződési szabadságból következő - szerződési forma, amely hosszabb időszak vonatkozásában rögzíti a felek jogait kötelezettségeit, a teljesítésre vonatkozó alapvető követelményeket. A keretszerződés jellemzője az, hogy a jövőre vonatkozóan a vevő részére biztosít lehetőséget bizonyos szolgáltatások/termékek megvásárlására a keretszerződés keretei között. A vásárlás jellemzően a vevő általi egyoldalú megrendeléssel vagy ún. „lehívással vagy felhasználással” történik, többször – az írásbeliséget nélkülözve – szóban vagy ráutaló magatartás formájában. Ebben az esetben a keretszerződésen belül önálló ügyletek - esetlegesen külön egyedi – keletkeznek. A keretszerződésen belül, minden egyes szerződést az Art. 172. § (20) bekezdése szerint kell megítélni.

A keretszerződések alapján történő szállítások elsődlegesen a termékértékesítésekhez fognak kapcsolódni. Tipikusan ilyen ügyletek lesznek a nagykereskedők és kiskereskedők közötti keretszerződések, amelyek alapján a kiskereskedő az egyedi igényei alapján, a továbbértékesítési volumenétől függően jellemzően előre nem pontosan tervezhető időközökben keresi fel a nagykereskedőt készletpótlás miatt. Hasonló a helyzet anyagbeszerzés például építőipari vagy élelmiszeripari keretszerződéseknel. Ezek az ügyletek a keretszerződésekben belül önállóak lesznek, mert egy jól behatárolható, a napi üzletvitelben/gyártásban/kivitelezésben felmerülő önálló gazdasági cél áll az adott gazdasági esemény, vagyis a beszerzés/megrendelés mögött. Ezek a beszerzések sokszor mennyiségben és összetételben változóak a korábbiakhoz képest forgalomtól/kapacitástól függően.

B) Folyamatos teljesítésű ügylet

Folyamatos teljesítésűnek tekintendő az az ügylet, amely alapján azonos felek között, rendszeres és ismétlődő jelleggel, jellemzően azonos tartalommal történik szolgáltatás és ellenszolgáltatás. Ezeknél az ügyleteknél kiemelt elem a szolgáltatásnyújtó, termékértékesítő állandó rendelkezésre állása és teljesítése. Folyamatos teljesítési ügyletek elsődlegesen szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódnak. A folyamatos teljesítésű ügyleteknél fontos az, hogy jóval konkrétabban rendelkezik a szerződés tárgyáról (ár vagy árképzés, mennyiségi, minőségi követelmények, rendszeres az elszámolás stb.)

Az ilyen típusú folyamatos szolgáltatások például megbízási szerződésekhez (ügyvédi, könyvviteli, tanácsadási szolgáltatásra vonatkozó állandó megbízásokhoz) kapcsolódnak vagy tipikus esetek lesznek a közüzemi szolgáltatások vagy a vagyonvédelmi szolgáltatások.

A keretszerződések és a folyamatos teljesítésű ügyletek elhatárolásánál mindig az adott ügylet körülményeit teljességükben kell vizsgálni. Például ha irodaépület üzemeltetője takarítási szolgáltatást rendel és az napi vagy heti háromszori rendszerességgel, meghatározott időpontokban ismétlődően történik rendszeres rögzített elszámolással, ez az ügylet folyamatos teljesítésűnek minősül. Amennyiben az irodaépület vonatkozásában alkalmi jelleggel felmerül valamilyen speciális takarítási, épülettisztítási igény és ezért van egy keretszerződés egy céggel előre rögzített keretfeltételekkel, amely alapján az irodaépület tulajdonosa megrendeli egyedi igénytől és alkalomtól függően – például szennyezettségi fok, ünnepség stb. – a cég szolgáltatását, ez az ügylet a keretszerződés keretei között marad és a teljesítéseket és kifizetéseket külön-külön kell vizsgálni.

A folyamatos teljesítésű ügyletek esetében sem a jövőbeni ügylet fogalmát definiáló és a folyamatos teljesítésre is meghatározást adó, Art. 178. § 16. pontja, sem pedig az Áfa-tv. 58. §-a nem alkalmazható.

5. Ellenérték

A törvényi tényállás nem nevesíti kivételként az általános forgalmi adót, így az ügyleti ellenérték megfizetése bruttó módon értendő, tehát az általános forgalmi adóval együtt számítandó a 250 ezer forintos ellenérték.

A foglалó az ellenértékbe beleszámít. Amennyiben a teljes ellenérték kifizetése a foglалó kifizetésének hónapjában megtörténik, akkor a két kifizetést össze kell számítani, lévén, hogy egy ügylethez tartoznak.

Amennyiben a felek egy adott ügylet ellenértékének a kifizetésére részletfizetésben (vagy határozott időre szóló elszámolásban) állapodtak meg, akkor az értékhatár megállapításánál ezen ügylethez tartozó valamennyi kifizetést – azaz a részleteket - össze kell számítani, még abban az esetben is, ha a részletfizetések több hónapon keresztül történnek.

A jogszabályi előírás vonatkozik azokra az ügyletekre is, amelyek kiegyenlítése devizában történik. Az összeghatár megítélése tekintetében a Magyar Nemzeti Bank által megadott és a kifizetés napján érvényes árfolyamot kell irányadónak tekinteni.

A Ptk. 320. § (2) bekezdése szerint az elállás jogát a felek bánatpénz fizetése ellenében is kiköthetik; a bíróság a túlzott mértékű bánatpénz összegét mérsékelheti. A felek megállapodhatnak abban, hogy valamelyikük vagy bármelyikük olyan esetben is elállhat a szerződéstől, amikor jogszabály erre nem ad lehetőséget. A felek megállapodhatnak úgy is, hogy e lehetőségért cserébe ellenértéket kötnek ki. Az elállás jogának elismerése fejében kikötött - a másik fél kártalanítását szolgáló - ellenérték a bánatpénz. Az elállás tehát ebben az esetben jogos magatartás, amely szerződésszegésnek nem minősíthető. Tekintettel arra, hogy egy jog (az elállás jogának) gyakorlásáért járó ellenérték kifizetéséről van szó, ezért a bánatpénz fizetése is megfelel az Art. felhívott rendelkezésében szereplő feltételeknek.

A nyújtott kölcsön nem felel meg a törvényi feltételeknek, mivel az nem minősül ügyleti ellenértéknek, azonban a kölcsönszerződés alapján a kölcsönbevevő által fizetendő kamatra már alkalmazni kell a jelzett törvényhelyet.

Amennyiben az ügylet folyamatos teljesítésű, minimum egy havi teljesítési időtartamra kell a kifizetéseket összeszámítani. Ez kivétel az általános szabály alkalmazása alól és azt jelenti, hogy egy minimum előírásról van szó, ha egy heti vagy napi az elszámolás, azt minimum egy hónapra vetítve kell összeszámítani. Amennyiben azonban negyedéves vagy féléves elszámolásról van szó, azt nem lehet visszaosztani havi szintre, mert az már az általános szabály hatálya alá tartozik, például egy ügyvéd féléves elszámolással 1,2 millió Ft-ot kap, azt nem lehet havi 200 ezer forintra visszaosztani és a szabály alkalmazása alól kivonni. Azonban ha az ügyvéd az állandó megbízás alapján heti 100 ezer forintra jogosult, azt már havi szintre kell megállapítani, így a fizetendő összeg 400 ezer forint és a szabálya hatálya alá esik.

Ha egy cégnél több személy végez különböző vagy azonos helyeken beszerzést, mindenekelőtt több eltérő gazdasági eseményhez kapcsolódóan (például különböző helyeken végzett építési tevékenység), ezeket az ügyleteket szintén különállónak kell tekinteni.

Az ügyletek összetartozásának vizsgálatánál mindig a racionális és elvárható üzletviteli folyamatokhoz való idomulást, a reális gazdasági folyamatokat, a kialakult piaci gyakorlatot és a gazdasági események ésszerű lebonyolításának igényét kell alapul venni. Fontos azonban kiemelni azt, hogy az Art. 1. §-ának (7) bekezdése szerint a szerződést, ügyletet és más hasonló cselekményeket valódi tartalmuk szerint kell minősíteni. Ez a rendelkezés a szankciós szabály alkalmazásánál és az ügyletek vizsgálatánál azt jelenti, hogy az ügyletek célzatos „feldarabolása” nem megengedett abból az egyetlen célból, hogy a kifizetések ne érjék el a 250 ezer forintos határt, így az adózók a szabály alkalmazását megkerülik. Ezért ebben az esetben az adóhatóság erre az elvre való hivatkozással szankcionálhatja a szabály alól szándékosan kibúvó adózókat.

6. Készpénzfizetés versus bankjegy és érme átadása

Az Art. nem a készpénzzel történő fizetést nevesíti, hanem törvényi tényállási elemként a bankjegy és/vagy érme átadását határozza meg. Ebből következik, hogy a pénzforgalom lebonyolításáról 21/2006. (XI. 24.) MNB rendelet 16. § (1) bekezdés c) pontja, illetve (2) bekezdése - amelyek a készpénzfizetés módjait sorolják fel -, nem alkalmazható az Art. 172. § (20) bekezdésének alkalmazása során.

A bankjegy és érme átadás mindig a fizikailag történő bankjegy és/vagy érme átadást jelenti közvetlenül vagy közvetetten képviselő (megbízott) útján, így a képviselő vagy futár útján történő bankjegy és érme küldés is a szabály hatálya alá esik, mert az ügyletet kötő felek között a bankjegy és érme átadás fizikailag megvalósul. A szabály lényegében a bankjegy és érme átadással történő fizetési módot szankcionálja, minden egyéb fizetési mód – legyen az a hivatkozott MNB rendelet szerint készpénzesnek minősítve – nem szankcionálható.

Fentiek alapján amennyiben a kifizetést teljesítő adózó az ellenérték egy részét bankjegy (érme) átadásával, a fennmaradó részt pedig átutalással teljesíti, akkor az átutalás útján teljesített összeg a szankcionálás során figyelmen kívül hagyandó.

Úgyszintén ezen megítélés alá esik a váltó is. Amennyiben az adózó váltóval egyenlíti ki az ellenértéket, akkor nem valósul meg bankjegy és/vagy érme átadása, így ezen magatartás kívül esik a szankcionálás körén.

Szintén nem szankcionálható ha a szerződő partnerek bármely ok miatt úgy határoznak, hogy mindketten megjelennek a hitelintézetnél és a kifizetést teljesítő személy a terméket értékesítő, szolgáltatást nyújtó pénzforgalmi bankszámlájára fizeti be (bankjeggyel, érmével) az ellenértéket.

Szintén nem tartozik a postai készpénzáttutalási megbízás, vagyis a csekk útján történő fizetés. Amennyiben a képviselő/megbízott/futár, vagyis a pénz „szállítója” például a pénzt befizeti a szolgáltatásnyújtó (termékértékesítő) bankszámlájára, szintén nem lehet a szankciót alkalmazni, azonban ebben az esetben a kifizetést teljesítő érdekkörébe körébe esik ennek a kockázata, vagyis a bankszámlára fizetésnek a tényleges bekövetkezése.

7. A készpénzforgalomra vonatkozó bejelentési kötelezettség teljesítése

A két szabály alkalmazása egymástól függetlenül más célok mentén történik. Az Art. 17. § (9) bekezdésében szereplő bejelentési kötelezettség a bankszámlanyitásra nem kötelezett adózók közötti ügyletekre is vonatkozik, illetve azokra is, amelyek ügyletek egy bankszámlanyitásra nem kötelezett és egy bankszámlanyitásra kötelezett adózóra vonatkozik. Ezen adózási körre pedig az Art. 172. § (20) bekezdése nem vonatkozik. További különbség, hogy a bankjegy és érme átadásával történő fizetés jóval szűkebb a készpénzzel történő fizetésnél.

Ezért a készpénzfizetés napjától számított 15 napon belül az állami adóhatósághoz a vevőnek, a szolgáltatás igénybe vevőjének - a vállalkozási tevékenységet nem folytató magánszemélyek kivételével – továbbra is be kell jelentenie

a) a kapcsolt vállalkozások között létrejött, egymillió forintot meghaladó értékben teljesített készpénzszolgáltatást,

B) egyéb esetben az ötmillió forintot meghaladó értékben teljesített készpénzszolgáltatást.

8. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos bejelentési szabály

A két szabály alkalmazása egymástól függetlenül más célok mentén történik. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: Pmtv.) 1. §-ának (3) bekezdése alapján az árukereskedelmi tevékenységet folytató szolgáltató e tevékenységének körében nem fogadhat el hárommillió-hatszáz ezer forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést, kivéve ha a 33. § (4) bekezdése szerint vállalja az e törvényben a szolgáltatóra meghatározott kötelezettségeket.

A Pmtv. 33. § (4) az árukereskedelmi tevékenységet folytató szolgáltató szabályzatának a kereskedelmi hatósághoz történő benyújtásával vállalhatja az e törvény szerinti kötelezettségek teljesítését. A kereskedelmi hatóság a szabályzat jóváhagyásával egyidejűleg a szolgáltatót nyilvántartásba veszi. Kizárólag a nyilvántartásban szereplő árukereskedelmi tevékenységet folytató szolgáltató fogadhat el hárommillió-hatszáz ezer forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést.

A Pmtv. a fentiek szerint az árukereskedelmi tevékenységet folytatóra (a szolgáltatást nyújtóra, termékértékesítőre) ír elő regisztrációs kötelezettséget, ezzel szemben az Art. 172. § (20) bekezdése kizárólag a vevőt, a kifizetést teljesítő személyt rendeli szankcionálni.

APEH